SACROSANCTA

VATICANI TEMPLI PORTA

POPVLORVM INGRESSVI PATEFACTA AB

VRBANO VIII PONT. MAX

IN PVBLICA DEDICATIONE

SAECVLARIS ANNI MDCXXV

IDYLLIVM A

FRANCISCO ALTERIO

DICTVM IN COLLEGIO ROM. SOC. IESV

ROMÆ, Ex Typographia Hæredum Alexandri Zannetti. MDCXXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

VRBANO VIII
P. O. M

FRANCISCVS ALTERIVS F

SACROSANCTA Vaticani Templi Porta, quam nuper maiorum quidem more, sed dignitate Tua, populorum votis aperuisti, VRBANE Pontifex Beatissime, vt aditum mortalibus patefecit ad Deum, ita mihi potissimum ad Te, hoc est ad proximum Deo caput, iter ostendit, atque obtulit liberaliter ingressum. Neque decuit ad Maiestatem istam Tuam accedere, nisi per ostium cæli. Quamuis hoc sane carmen inelegans, & argumento, quàm arte felicius præ se nihil omnino ferat, quod eruditissimos oculos Tuos ad se se ab assidua terrarum prouidentia, curaq; tantisper inclinet: memineris tamen & Deum, cuius vt vices in terris, ita & mores cumulatè Tu geris, non nisi ad hominum errata

vel è cælo delapſum. Ego verò quicquid vel impolitius ſcribendo de Te, vel Te audacius adeundo peccauerim, non repentè luendum cenſeo; cum præter Humanitatem Tuam, & acerrimo iudicio, & ampliſſimæ Maieſtati parem, etiam annus ipſe ſit veniæ: quem Tu annum è cælo recens, & quidem meritis antequam ritibus euocaſti. Excipe igitur hoc quicquid eſt muneris, futurum apud Te ſubitò magnum. Quod ſi veteri Sapientium oraculo, ſe ipſe contentus eſt Sapiens; an non Magnitudini Tuæ vel minimum opuſculum abundè ſufficiat, quod Tibi Te præferat, ac repræſentet? Interim ego, dum ſanctiſſimos iſtos pedes veneraturus exoſculor, vim planè delibaturum me ſpero, qua poſſim impoſterum meliora conari.

IDYL-

IDYLLIVM

CEDITE Romano ſcelerum contagia Regno,
Si qua forum tenuiſtis adhuc.optata recurrunt
Sæcula, mite caput fauſtiſsima porrigit ætas.
Sic iubet VRBANVS, qui cælo deuocat ANNVM.
Ite procul ſtygiæ peſtes, damnataque luctu
Agmina perpetuo; ſontemque repoſcite noctem
Indecores animæ, ſoboles inimica diei.
Sol oritur, quo non alium conſurgere ſolem
Candidiore coma, & melioris origine lucis,
Vidit inexhauſti violentior ambitus æui,
Quina pererrato cùm luſtra referret Olympo.
Iam cæli patuere fores: ſimilique metallo
Obſita iamdudum, centumque obducta catenis
Et frangi metuente rigens adamante fatiſcit
IANVA terrarum luſtralibus edita ſacris,
Fatalemque ſinu grauido excluſura ſalutem.
Vnde nouum mundo fulſit iubar? emicat ingens
Lucis honor, ſed cauſa latet; diuinus inaurat
Riuus agros: ſed habet nitor inter ſidera fontem,

 Et

Et caput occultat,dum flumine recreat orbem.
Vos æterni ignes, oculique volubilis oræ,
Excubiæ Superum, ſcriptusq; exercitus auro,
Aurea progenies, & poſthuma filia Solis:
Pandite, ſi quis amor, tantarum exordia rerum;
Et vidiſtis enim feſti proſcenia cæli,
Quæ diſcreta procul mortalibus eripit auſis
Nobile ſipparium, replicataq; carbaſus auræ.
Dicite,cur ſanctos ſera liberat ardua poſtes,
Quæ ſteterat firmata diu; cur publica Romæ
Sacra reflorefcunt, annorumque orbe voluto,
Mitis,ab integro,Virtutum naſcitur ætas.
Iam Sol aſtriferi per inardeſcentia mundi
Prata, ter octonos efflauerat ore Decembres,
Autumnumque fugarat hyems, ſpatioq; remenſo,
Quina renaſcentem properabat olympias annum;
Tum faber ætherei motus immobilis ales,
Cui vaga præcipitis rota temporis annua curæ eſt,
Dat ſignum Superis;denſo volat agmine pubes
Plaudendi ſtudio,atque operi deuota futuro,
Pandit anhelantes læta ad ſpectacula dextras.
Eſt in ſecreta cæli regione latentis,
Trans anni metas, & limina Solis Eoi,
Sublimis tholos, & paribus diſtincta trichoris
Atria, ſidereum TRIADOS teſtantia Numen:
Non opus humanum;diuina decempeda finxit.

Nempe

Nempe nec aurato moles operoſa metallo,
Argentove micat: faſtidit humillima cælum,
Et gemmas conferre pudet, quibus æmula tellus
Iudice ſe, nimium plaudit ſibi; nobile tectum
Materia meliore nitet; nec dicere poſsis
Quale decus: tantùm qui lucida mœnia format,
Aut idem Sol eſt, aut ſaxa ſimillima Soli.
Aedibus in medijs, ipſoque in limine templi,
Quà primam latè in faciem domus extima ſurgit:
Ingentes aditus, & poſtibus vna ſuperbis
Porta ſubeſt, mediamque interſecat ardua molem.
Ipſa tamen nulli patet obuia; robore duro
Clauditur, & foribus vallata rigentibus arcet
Ingreſſu populos, immortalique tenetur
Mole catenarum, æternoque in vecte laborat.
Tunc ſolum inuerſo reſerantur cardine poſtes,
Cum quartam ſuperans viceſima ferbuit æſtas,
Iamque redorditur noua ſæcula, mobile tempus,
Et ſeſe ſua per veſtigia recreat ætas.
Hoc aditu, vt perhibent, hæc lata per oſtia cæli
Prodijt Omnipotens diuinæ mentis Imago,
Cum Patris è gremio geniture in viſcera Matris
Dulcis amor vtriuſque pio ſe carcere clauſit,
Et Deus humanæ ſubijt commercia vitæ.
At Domus interior, Virtutum regia ſedes
Dicitur: hæc ſanctis habitata ſororibus, ardet

Luce quidem propria, ſed non minus ore latentum
Splendet ab ingenuo,atq;eadem dat,&accipit ignem.
Huc igitur,dum fata monent,dum tempus agi rem,
Vndique conueniunt Superi,plauduntq; frequentes
Remigia alarum,ſeſeq; per alta carinant
Arua,recludendasq; fores, & amabile limen,
Lataq; concurſu ſtipant fora; dixeris aulam
Numinis, & ſuperas viduari ciuibus Vrbes,
Vſque adeo celebris Virtutum curia feruet.
Ecce autem ſe pompa vehit; ſecedite mentes
Aethereæ campo; viden, vt via candida lucis
Aeſtuat,& ſecto lacteſcunt ſidera cælo?
Hac iter eſt: ſuperum longo præit agmine pubes,
Læta miniſteria,& vultu ſua gaudia portans.
Agmen habet medium,magniq;vna agminis inſtar,
Sole reuincta comas,inuecta curulibus aſtris,
Prima parens operum,genitrix SAPIENTIA rerum,
Maxima diuinæ ſoboles, atque incola mentis,
Nata coæua Patri, ſed neſcia mobilis ortus;
Vena boni, nec fonte minor: ſeu pronius vndat
Extra ſe, populosq; beat, ſeu continet amnem
Intra animi ripam ipſa ſui, ſeſeque reſorbet:
Vis eadem ſemper, nec ſe ſe copia maior,
Nec ſe ſe minor vnda, ſed vbere ſemper eodem
Detentis neque creſcit aquis, neque deficit hauſtis;
Viuida maieſtas, opulentia diues honorum,

Aethe-

Aetherei Matrona chori, diuina Virago,
Numen,& immensi vox Numinis: illa creatrix
Terrarum, cælique potens, & temporis auctor
Immortalis adest, instauratura beatos
Annorum cursus, & inertibus aurea terris
Sæcula, præteritæque obliuia publica noxæ.
Nec mora: iam ventum cælestis ad ostia molis:
Iam superas stetit ante fores Regina curulis,
Iam velox sese vrget opus, iam grandia pendent
Munera, sidereamque expectant omina dextram.
Quin etiam officijs ingentibus excita circùm
Stat Superum pubes, finemq; intenta moratur,
Et pennas premit, obtutuque coërcet in vno
Pendula vim mentis volucrem, exultantiaque implet
Corda metu, qualem parit expectata voluptas.
Interea triplici stantes in cardine valuas,
Ingentesq; moras chalybum, atq; æterna patentis
Sepimenta aditus, Matrona veterrima rerum
Fatali incumbens virga quatit: æra fatiscunt
Ilicet intemerata diu. constantior, ictus
Stat contra, muralis apex, quem crebra lacessunt
Fulmina tormentorum, & ahenæ verbera frontis.
At cæli rigor acer, & impenetrabile textum
Roboris æterni, vix audit sibila virgæ
Vibrantis se se, & iam vulnera prima minantis:
Cum labat, emotoque recumbit Ianua dorso

Spon-

Sponte sua, fragilique trahit compage ruinam.
Tantùm virga potest, cui dat sua dextera pondus.
Fit via, panduntur que aditus, patefacta reclusis
Limina iam foribus, iam postibus aera negantur.
At qua parte sinum cedentia claustra relaxant,
Scena recedentis templi patet. ilicet ingens
Exoritur plausus, vocisque resultat imago
Gratantum terris, melioraque sæcla ferentum.
Tunc operum effectrix SAPIENTIA luce refulsit,
Qua nunquam melius, placidoq; ingentia vultu
Gaudia dispensans, hæc intonat: ite frequentes
O Superi, mea turba, gemellamq; ætheris Vrbem,
VRBANVMQ; Patrem votis cumulate futuris.
Sic cælo sua Roma placet. date fœdera Pacis,
Ferte voluptatum nimbos, compescite noctem
Splendidiore die, pereat metus, exulet horror,
Diffugiant Erebi ciues: pater ipse malorum
Anteuolet, secumque inamabile deuehat agmen
Ad tristes thalamos, vbi regna domestica luctus,
Et consanguineæ posuere cubilia pestes.
Vix ea, cum cæli micat obsequiosa iuuentus
In partes operum, & vario se munere iactat.
Pars Romam aduehitur, sanctumq; Quiritibus Annum
Nunciat, VRBANOQ; Patri: pars aëre summo
Inuigilat, grandiq; manu turgentia circum
Nubila deterget, cælumq; immane serenat.

Pars

Pars triſtes animas,& præter Iapyga, ventos
Carcere componit, tempeſtatumque cauernas
Obijce præmunit duro : pars cætera Solem
Ornat, inaſſuetoque micantia tempora cultu,
Sidereamque comam meliore illuminat auro.
Sunt qui quadriuges, Auroræ in vota, iugales
Expediant,leuiumque fugam, & momenta rotarum,
Et currus, quos ipſa dedit SAPIENTIA quondam
Aſtrorum Regi,cum magnum auriga Tonantem
In terras tulit, & rediuiuum in ſidera vexit.
At Phœbum intereà tempus monet: ille citatos
Exhortatus equos, curruq; obnixus ab alto,
Spargit in arua diem, cui nulla vmbracula vultum,
Nulla ſupercilium nubes tegit. aureus orbem
Ambit honor iubaris;qualem ſinè labe colorem
Terra bibit,cum Solem,inter cunabula mundi,
Enixa eſt primo maris vnda puerpera partu.
Fortunata dies; neque lux fuit illa, ſed inſons
Lac teneræ lucis: Solemque ad lumina vitæ
Productum è tenebris, & adhuc à lacte recentem
Fundere tum decuit,quem ſugeret ipſe, liquorem.
Nempe creatricis vix pulſus ab vbere lucis,
In quacunque, pedem,cæli regione locauit:
Alba rudimenta,& lactentia ſigna reliquit;
Nunc etiam cælo veſtigia lactis inhærent,
Semitaque ex illo candore notabilis ardet.

Non

Non aliter fluit axe dies, regina dierum
Candida, quæ ſanctum radijs felicibus ANNVM
Prima aperit, reuehitq; optata piacula terrris.
O quantùm ſperare licet, cum proſpera Titan
Fecerit auguria, & fortunam nobilis æui
Luce colorarit, ſimul & pede principe nubes
Preſſerit infauſtas, lætoq; ſubegerit Orbi.
Nec mora: iam ſubeunt eadem ſpectacula Romam,
Quæ cælum tenuere diu. Nam Roma, vel ingens
Veſtibulum cæli eſt, vel ducta colonia cælo;
Vſque adeo ſimilem ſe moribus ornat Olympo.
Aſpicis, vt crebro populorum examine feruet
Vaticanus apex, quà tollit in aëra molem
Tyburtinus onyx, ipſaq; in mole cubantem
Educit tholon, & ſublimibus inſerit aſtris?
Hac qua parte ſui cælo vicinius hæret
Roma, frequentatur, cum cæli munera ducit.
Huc omnis fluit ordo: premit, premiturq; viro, vir:
Et populi leuis vnda, repercutiente ſequentem
Anteriore fremit; nec ſe capit ipſa, ſed vrget
Se magis, & ſimili ſemper curſu, atque recurſu
Voluitur vnde fluit, ſeſeq; reciprocat æſtus.
Ecce autem ſolio latè ſpectabilis aureo
Inuehitur gaudentum humeris, animiſq; Quiritum
Romanus Pater, & Romanæ Spiritus Vrbis
VRBANVS; proh quale decus, quantumq; ſerenæ
Maie-

Maieſtatis habet? ſe ſe ipſe nitentior ardet,
Et præter ſolitum diuinior: emicat olli
Tantus in ore Deus, cui ſceptra vicaria geſtat.
Denique ſi neſcis,quàm grandia munera verſet,
Quidve animo ducat curarum; conſule vultum
Principis: & dices, Nihil eſt mortale, quod optat.
Talis adeſt mundi Pater,& quacunque curuli
Ingreditur ſolio, tum genua labantia terræ
Ponit adorantum populus; ſed lumina tollit
In cælum, vocesq; pias,& fauſta precatur
Omina,deq; ſuis VRBANO fabricat annos.
At Pater immenſi contrà ſtetit oſtia templi,
Veſtibulum ante ipſum,quà Porticus aurea ſurgit,
Appendix pretioſa domus,& digna theatro,
Cui facit ingentes aditus,& limina format:
Par opus authori, teſtataq; regia PAVLVM,
Burgheſij ſimulacrum animi,cui nobile nomen
Seruat; at VRBANO ſeruit, patriosq; Dracones,
Gentilesq; Aquilas (ſic PAVLVS ab æthere iuſſit)
Subdidit vltrò Apibus. nam gemmea debet vtrique
Porticus;& PAVLI eſt,quòd cælo proxima ſurgit:
Quòd tamen inclinat propria ad confinia cælum,
Quòd ſuperas diſpenſat opes, quòd aperta recludit
Limina Virtutum, vitæq; æraria ſeruat:
Hoc opus VRBANI: nec vtrum ſit denique maius,
Quærere Roma diu, vel PAVLO iudice, poſſit.

Sci-

Scilicet hìc lustrale bonum, deuota saluti
Porta, rudimentum superi terrestre laboris,
Stat Latio referanda Patri; quæ tempore longo
Clausa,per & multos nulli superabilis annos:
Nunc Superum admonitu,moderantis & infima cæli,
Se dicat VRBANO, tantaq; patescere dextra
Poscit,& ambit adhuc. sic prouida fata tulerunt,
Vt cum cælestes aditus SAPIENTIA pandit,
Explicet in terris, SAPIENS gemina ostia Princeps.
Nec mora: præfatus Diuos, Diuumq; Parentem,
Ipse hominum Pater,humano sed lumine maior
Constitit, accingitq; operi venerabile pectus,
Et robur,quo cælum aperit,quo claudit Auernum.
Iamq; adeo dextram tudes olli argenteus armat,
Iam manus vrget opus,iam fulminat. excipe tellus
Omina,iam tonuit cæli de parte serena.
Vix etenim primum argenti vibratilis ictum
Excipit, extemplo velut ariete pulsa trabali
Porta labat, subitoq; obstacula verbere cedunt
Sponte sua; patet ingressu penetrabile limen,
Vnde aditus certo se limite findit, & astris
Terminat, incurritq; patentis in ostia cæli
Diuina referata manu; iamq; omine fausto,
Ianua terrarum, cælo mortalia iungit,
Humanisq; plagis Superum penetralia pandit.
Insequitur clamor lacrymantum,&multa gementum
Nescio

Neſcio qua mentis dulcedine ; cedit amaror
A lacrymis , nec abeſt dolor; at confuſa dolori
Gaudia ſunt ; teſtes, hic criminis , illa ſalutis .
Audijt è cæli ſecreto cardine plauſum
Aurea Virtutum ſoboles ; & conſcia facti
Cæleſtes commutat opes terreſtribus oris :
Pro cælo Romam, pro templo diuite, ductam
Non imitabilibus terrarum molibus ædem
Incolit : hic foribus ſe prima patentibus infert
Augurium fatale boni ; præit ipſa ſequentum
Agminibus populorum, atq; omine limina complet ,
Et calcanda viris poſt ſe veſtigia ſignat .
Nunc Vaticanam felix habet incola molem ,
Nec procul à cælo ſe ſe putat eſſe paterno .
Vſque adeò cum Sole ſuo ſua ſidera præfert
Roma,& vbi VRBANVS Sol eſt,ibi deniq; cælum eſt.

LAVS DEO.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſsimo P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

A. Epiſc. Hieracen. Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Vincentius Martinellus Magiſter, & Socius Reuerendiſs. P. Fr. Nicolai Rodulfij Ord. Prædicatorum Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtri.